

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “มาตรการทางกฎหมายของไทยในการคุ้มครองการเกษตรจากการปนเปื้อนของพืชดัดแปลงพันธุกรรม” เป็นการศึกษาถึงแนวความคิด นโยบายของรัฐและมาตรการทางกฎหมายของไทยในการคุ้มครองการเกษตรจากการปนเปื้อนของพืชดัดแปลงพันธุกรรม เพื่อให้ทราบถึงปัญหาของมาตรการทางกฎหมายของไทยที่เกิดขึ้น เพื่อจะได้เสนอแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายและแนวทางปฏิบัติในการคุ้มครองการเกษตรจากการปนเปื้อนของพืชดัดแปลงพันธุกรรมต่อไป

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้เขียนได้ตั้งสมมุติฐานว่า มาตรการทางกฎหมายของไทยในการคุ้มครองการเกษตรจากการปนเปื้อนของพืชดัดแปลงพันธุกรรมนั้นที่อาศัยพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507, พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 หรือพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และมาตรการทางกฎหมายอื่นที่มีอยู่ในประเทศนั้นยังไม่เพียงพอและยังไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควรดังจะเห็นได้จากการที่รัฐบาลได้มีมติคณะรัฐมนตรีให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ยุติการดำเนินการทดสอบความปลอดภัยทางชีวภาพของพืชจีเอ็มโอทุกชนิดในระดับไร่นาและมีนโยบายไม่ยินยอมให้มีการนำเข้าเมล็ดพันธุ์จีเอ็มโอมาเพาะปลูกในเชิงพาณิชย์จนกว่าจะมีการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ว่ามีความปลอดภัยและยินยอมให้มีการนำเข้าเมล็ดพันธุ์จีเอ็มโอเฉพาะเพื่อการวิจัยเท่านั้น แต่ก็ยังเกิดกรณีของฝ่ายจีเอ็มโอที่เรียกว่าฝ่ายบีที ได้เล็ดลอดโดยผิดกฎหมายไปปลูกเป็นการค้าอย่างแพร่หลาย และเกิดกรณีหลุดลอดของมะละกอจีเอ็มโอจากหน่วยงานของราชการเผยแพร่ไปสู่เกษตรกรเองนับแสนต้น โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบก็ไม่ได้ตระหนักและดำเนินการแก้ไขจัดการปัญหาที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง

จากผลการศึกษาเรื่องนี้เห็นว่าแม้พืชดัดแปลงพันธุกรรมจะมีประโยชน์ต่อเกษตรกรมากในแง่ของการเพิ่มผลผลิตหรือการต้านทานแมลงและโรคเกี่ยวกับพืช รวมถึงคุณสมบัติที่ทำให้สามารถเก็บรักษาได้เป็นเวลานาน ไม่เน่าเสียง่าย แต่ปัจจุบันก็ยังไม่มียield พิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ที่ชัดเจนว่าการบริโภคพืชดัดแปลงพันธุกรรมจะเกิดอันตรายต่อสุขภาพของมนุษย์หรือเกิดอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมหรือความปลอดภัยทางชีวภาพหรือไม่ ทำให้หลาย ๆ ประเทศในโลกที่เป็นประเทศคู่ค้าที่ซื้อผลิตผลทางการเกษตรจากเมืองไทยมีความความกังวลต่อปัญหาของพืชดัดแปลงพันธุกรรมดังกล่าว เป็นผลให้เรื่องของพืชดัดแปลงพันธุกรรมจีเอ็มโอกลายเป็นประเด็นที่นำมาใช้ในการกีดกันทางการค้า ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรที่ต้องการทำเกษตรดั้งเดิมหรือเกษตรกรอินทรีย์ทำให้มีภาระต้นทุนสูงขึ้นหรือส่งผลกระทบต่อเกษตรกรที่ผลิตผลของตนปนเปื้อนจีเอ็มโอโดยไม่ได้

ตั้งใจ สินค้าเกษตรเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญที่ทำรายได้เข้าประเทศ และประเทศไทยมีนโยบายที่ต้องการให้ประเทศไทยเป็นครัวของโลก การปนเปื้อนของพืชดัดแปลงพันธุกรรมนั้นย่อมจะส่งผลกระทบต่อเกษตรกรไทยเป็นอย่างยิ่ง

จากการศึกษาวิจัยยังพบอีกว่ามาตรการทางกฎหมายของไทยในการคุ้มครองการเกษตรจากการปนเปื้อนของพืชดัดแปลงพันธุกรรมนั้นยังไม่ครอบคลุมและยังไม่สามารถให้ความคุ้มครองภาคการเกษตรได้อย่างเพียงพอ เนื่องจากกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้กับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมโดยตรง เพียงแต่อาจนำมาปรับใช้ในแต่กรณีหากเข้าลักษณะที่กฎหมายฉบับนั้นมุ่งควบคุมอยู่เท่านั้นเช่น พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ.2507 และการออกกฎหมายลำดับรองอาทิมติคณะรัฐมนตรีลงวันที่ 3 เมษายน 2544 หรือ แนวปฏิบัติในการทดลองและวิจัยพืชแปลงพันธุ์หรือพืชดัดแปลงพันธุกรรมที่ได้รับอนุญาตให้นำเข้าของกรมวิชาการเกษตร หรือการปรับปรุงและจัดทำแนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพฉบับใหม่สำหรับการดำเนินงานด้านเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่หรือพันธุวิศวกรรม พ.ศ. 2547 ของคณะกรรมการกลางด้านความปลอดภัยทางชีวภาพนั้น ก็ยังไม่เพียงพอเนื่องจากยังปรากฏการหลุดรอดของพืชดัดแปลงพันธุกรรมออกสู่สิ่งแวดล้อมเป็นระยะ ด้วยสาเหตุจากหน่วยงานของทางราชการผู้ออกกฎเกณฑ์นั้น ๆ เองและประเทศไทยเองก็ไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่สามารถเยียวยาและบรรเทาความเสียหายเมื่อเกิดการปนเปื้อนของพืชดัดแปลงพันธุกรรมขึ้น

ดังนั้นจึงเสนอให้มีการเร่งจัดทำกฎหมาย โดยกฎหมายที่ออกมาบังคับใช้นั้นจะต้องมีมาตรการที่ครอบคลุมทั้งด้านการวิจัยและพัฒนา , การควบคุมการผลิต การนำเข้าและการขนส่ง , วิธีการควบคุมการปนเปื้อน , การมีส่วนร่วมของประชาชน , การพิจารณาใบอนุญาตที่เข้มงวด , ความรับผิดชอบและการเยียวยาความเสียหายในกรณีที่เกิดการปนเปื้อนขึ้น และบทบัญญัติเกี่ยวกับการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้ที่ได้รับหรืออาจจะได้รับผลกระทบจากพืชดัดแปลงพันธุกรรมอย่างเพียงพอ ทั้งนี้จะต้องมีบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน และการการจัดทำร่างกฎหมายทั้งหมดนั้นจะต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักการป้องกันล่วงหน้าตามพันธกรณีของพิธีสารคาร์ตาเฮน่าว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ , การคำนึงถึงสภาพแวดล้อม ระบบนิเวศวิทยา ความหลากหลายทางชีวภาพ และตัวแปรอื่น ๆ ของประเทศไทยเป็นหลัก , หลักการพัฒนาที่ยั่งยืน , หลักสิทธิเกษตรกรและภูมิปัญญาท้องถิ่นและแนวคิดด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ เพราะสำหรับประเทศไทยเกษตรกรรมมิใช่เป็นเพียงอาชีพเท่านั้นแต่เกษตรกรรมเป็นส่วนหนึ่งของวิถีทางวัฒนธรรมของประเทศ เป็นสิ่งที่แสดงออกถึงตัวตน ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมของชุมชนเพราะประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม